Zinātņu vēsture un muzeoloģija
sekcijas sēde, 2018. gada 29. janvāris

76. Latvijas Universitātes starptautiskā zinātniskā konference

Ieskats mazāk zināmu Latvijas Universitātes astronomijas studentu (1920–1947) dzīvesstāstos

Dr. paed., Mg. phys. Ilgonis Vilks
ilgonis.vilks@lu.lv

Vairāki Latvijas Universitātes studenti, kas studēja starpkaru periodā, kļuva par pazīstamiem astronomiem. Šis materiāls vēsta par citiem astronomijas studentiem, kas dažādu iemeslu dēļ nekļuva par profesionāliem astronomiem, līdz ar to publiskajā telpā ir mazāk pazīstami.

Apskatāmajā periodā, kas galvenokārt attiecas uz pirmspadomju laiku (studijas iesāktas līdz 1944. gadam), astronomiju studējuši vairāki desmiti studentu, visus autors vēl nav apzinājis. Daļai no viņiem F. Candera muzejā saglabājušies dažāda līmeņa studentu darbi, sākot ar noformētām novērojumu veidlapām līdz pat maģistra darbam. Daļa kādreizējo studentu ir labi zināmi astronomu sabiedrībā, jo kļuvuši par profesionāliem astronomiem Latvijā vai trimdā, vai arī par pazīstamiem pedagogiem. Tādi ir A. Briede, A. Brikmanis, I. Daube, E. Detlova, J. Ikaunieks, K. Kaufmanis, Z. Kauliņa, E. Leimanis, V. Osvalds, L. Slaucītājs, S. Slaucītājs, R. Saveļjeva, V. Šmēlings, K. Šteins, S. Vasiļevskis, J. Videnieks (16 personas).

Par citiem, mazāk zināmiem astronomijas studentiem (24 personas) šeit vienkop stāstīts pirmo reizi. Šis darbs ir **priekšizpēte**, lai saprastu, par kurām personām turpināt meklējumus. Pēc studiju pabeigšanas šo cilvēku dzīvesstāsti ir bijuši ļoti dažādi. Neviens no viņiem nav kļuvis par profesionālu astronomu, bet liela daļa pievērsusies pedagoga darbam. Citi devušies trimdā, kur saglabājuši lielāku vai mazāku saistību ar dabaszinātnēm. Divi studenti nav pabeiguši studijas, bet par dažiem trūkst ziņu par viņu darbību pēc studijām Latvijas Universitātē. Turpmāk iecerēts pētīt to astronomijas studentu biogrāfijas, par kuriem ir maz informācijas, bet kuri ir pabeiguši Latvijas Universitāti ar kandidāta vai maģistra darbu.

1938. A. Lūša disertācijas aizstāvēšanā.
A. Putnis sēž pirmais no kreisās

Skolotāja Lietaviete
ar meitu Veru. 20. gs. 20. gadi

Bēgļu nometnē Vācijā
1945. gada maijā. Eduards
Dinvalds – otrais no labās

Īsas ziņas par mazāk zināmajiem Latvijas Universitātes starpkaru perioda astronomijas studentiem

Vārds, uzvārds	Dzīves gadi	Studiju periods	Piezīmes
Rūdolfs Blaumanis	1906–?	1925–1932	Matemātikas, fizikas un kosmogrāfijas skolotājs Siguldā
Pauls Bukāns	1912–1996	1932–1938	Latviešu sabiedriskais darbinieks trimdā ASV, viesojies Latvijā
Anānijs Čebrikovs	1910–?	1932–1944	Matemātikas skolotājs Latvijā, atradies filtrācijas nometnē
Eduards Dinvalds	1902–1972	1924–1942	Latviešu sabiedriskais darbinieks trimdā ASV, studējis fiziku
Gabriela Gaile	1903–?	1922–1938	1945./1946. gadā studējusi matemātiku Insbrukas Universitātē
Fricis Gaušelis	1913–?	1934–1943	Trūkst ziņu
Maija Grīnvalde	1914–?	1933–1940	Bērnībā rakstījusi dzeju. Studijas LU nav pabeigusi
Anna Jakobsone	1916–?	1934–1939	Studijas LU nav pabeigusi
Jānis Kalnciems	1909–?	1930–1947	Matemātikas skolotājs J. Rozentāla Rīgas mākslas vidusskolā
Voldemārs Klētnieks	1905–1968	1924–1943	Skautu kustības aktīvists un vadītājs trimdā ASV
Arvīds Krauklītis	1900–1964?	1925–1939	Matemātikas un kosmogrāfijas skolotājs. Vēlāk redaktors (?)
Kārlis Kristons	?–?	1924–1939	1937–1939 – Rīgas pilsētas vācu ģimnāzijas direktors

Vārds, uzvārds	Dzīves gadi	Studiju periods	Piezīmes
Austra Luļļa	1912–?	1930–1936	Pēc 2. pasaules kara izsūtīta no Latvijas (?). Devusies trimdā uz ASV (?)
Vera Lietaviete	1910–?	1927–1937	Trūkst ziņu
Alfrēds Putnis	1907–1940	1928–1933	Pievērsies matemātikai LU, agri miris
Arvīds Remess	1910–?	1930–1940	Matemātikas skolotājs Latvijā
Kārlis Rezevskis	1906–?	1925–1931	Trūkst ziņu. Nejaukt ar citu Kārli Rezevski (1871–1939)
Olga Rigaste	1899?–?	1924–1940	Beigusi Baltijas Universitātes Matemātikas un dabaszinību fakultāti
Jāzeps Švarcs	1905–?	1933–1940	Matemātikas, fizikas, kosmogrāfijas skolotājs Valmierā
Eižens Špērs	1902– 1990?	1920–1938	1939. gadā izceļojis uz Vāciju. Nonācis Brazīlijā (?)
Alma Ventere	1915–1996	1936–1941	Devusies trimdā uz ASV. Vīrs Eduards Venters
Jirgens Vestermanis	1906–?	1925–1929	Skolotājs Rīgas vācu skolās. 1939. gadā izceļojis uz Vāciju
Milda Vilāne	1911–?	1930–1937	Matemātikas un fizikas skolotāja Rēzeknes komercskolā
Marta Virsniece	1911–?	1934–1939	Matemātikas skolotāja Ērgļu vidusskolā

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
ANNO 1919